

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำเสนอเรียงตามลำดับหัวข้อโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก

1.1.2 เพื่อศึกษาการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตากที่ได้รับการประเมินภายนอกในรอบที่สอง จำนวน 210 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน และครูผู้สอน 180 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย แบบวัดภาวะผู้นำของผู้บริหาร และแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .97 และ .98 ตามลำดับ

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 23 สิงหาคม ถึงวันที่ 30 กันยายน 2550 แบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 210 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 210 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับคืน คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3) การดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4) ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน

1.3 ผลการวิจัย พบว่า

1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีแบบภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม แบบสนับสนุน แบบมุ่งความสำเร็จของงาน และแบบสั่งการ ตามลำดับ

1.3.2 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนาและดำเนินการตามแผนคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนา ตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษา และ ด้านการรายงานคุณภาพและผลจากระบบประกันคุณภาพ ตามลำดับ

1.3.3 แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา แบบมุ่งความสำเร็จของงาน แบบให้มีส่วนร่วม และแบบสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกด้านในทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารแบบสั่งการ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตากมีแบบภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแบบภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม แบบสนับสนุน แบบมุ่งความสำเร็จของงาน และแบบสั่งการ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของประภัศร หุ่นแก้วขมภู (2544 : 69)

ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนตามความเป็นจริงและความคาดหวังตาม การรับรู้ของกรรมการ โรงเรียนในสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมผู้นำทั้ง 4 แบบ คือ แบบสั่งการ แบบสนับสนุน แบบให้มีส่วนร่วม และแบบมุ่งความสำเร็จของงาน อยู่ในระดับมาก

การที่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตากมีแบบภาวะผู้นำโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก โดยแบบภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม อาจมีสาเหตุมาจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาตามแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานเพื่อให้คณะกรรมการโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการ ดำเนินงานของโรงเรียนในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป ซึ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาดังกล่าวประกอบด้วยผู้บริหาร ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทน องค์กรในชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษานับเป็นการ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหาร โรงเรียนจากเดิมที่เป็นการตัดสินใจโดยบุคคลเพียง คนเดียวมาเป็นการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล ซึ่งเน้นการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ด้วยเหตุนี้จึง ก่อให้เกิดอาจเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีแบบภาวะผู้นำแบบให้ มีส่วนร่วมสูงกว่าแบบภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ

2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีการดำเนินการ ตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนาและ ดำเนินการตามแผนคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนา ตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษา และ ด้านการรายงานคุณภาพและผลจากระบบประกันคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สมศักดิ์ ไชยภาส (2545 :136) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัด จันทบุรี มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เรืองเดช เพ็งจันทร์ (2546 : 72) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จังหวัดชัยภูมิทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การที่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจมีสาเหตุมาจากโรงเรียนทุกโรงเรียนต้องดำเนินการ ตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบกับหน่วยงานต้นสังกัดคือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาทุกชั้นตอนได้อย่างครบถ้วน โดยจัดทำเป็นปฏิทินการปฏิบัติงานไว้ตลอดปีการศึกษา เช่น ให้สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงแก่บุคลากรเพื่อให้มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพศึกษา ให้สถานศึกษาร่วมกันวางแผนจัดทำข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนรายบุคคล ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยกำหนดเป้าหมาย ภารกิจ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ให้สถานศึกษาทำการประเมินผลการปฏิบัติงานและวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินเพื่อเขียนรายงานประเมินตนเองตามสภาพจริง และนำผลการไปประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งนำไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป โดยใช้หลักการบริหารงานแบบ PDCA ในการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายใน และเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีเป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานต้นสังกัดยังได้กำชับให้บุคลากรทุกฝ่ายความทุ่มเท ความรู้ความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการบริหารคุณภาพทุกชั้นตอน มีการทำงานที่เป็นมาตรฐาน มีการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถสนองเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญสถานศึกษาจะต้องพัฒนาการจัดการศึกษาและแสดงความรับผิดชอบให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชุมชนว่าสถานศึกษามีคุณภาพทุกด้านครบถ้วนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาจึงอาจเป็นสาเหตุให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก แบบมุ่งความสำเร็จของงานแบบให้มีส่วนร่วม และแบบสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกด้านในทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนแบบภาวะผู้นำแบบสั่งการ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกด้านในทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้

การที่แบบภาวะผู้นำแบบสั่งการ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกด้านน้อยกว่าแบบภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ อาจมีสาเหตุมาจากแบบภาวะผู้นำแบบสั่งการเป็นการใช้อำนาจโดยเด็ดขาดของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ในขณะที่ครูและบุคลากรที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาในสถานศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นใดๆ นอกจากนี้แบบภาวะผู้นำแบบสั่งการยังเป็นพฤติกรรมใช้อำนาจในทางตรงกันข้ามกับรูปแบบการบริหารแบบการกระจายอำนาจตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนตัดสินใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องปรับเปลี่ยนแบบภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาในด้านการบริหารและจัดการศึกษาโดยลดแบบภาวะผู้นำแบบสั่งการให้เหลือน้อยที่สุดและหันไปเพิ่มแบบภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ในทุก ๆ เรื่อง เช่น การวางแผนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การประเมินผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาจึงอาจเป็นสาเหตุให้แบบภาวะผู้นำแบบสั่งการมีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกด้านน้อยกว่าแบบภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตาก มีการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านการรายงานคุณภาพและผลจากระบบประกันคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ควรการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานคุณภาพและผลจากระบบประกันคุณภาพการศึกษา จนสามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงได้

3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดประชุมชี้แจงผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานคุณภาพและผลจากระบบประกันคุณภาพ

โดยเน้นการรายงานในระดับ โรงเรียนและการรายงานในระดับเขตพื้นที่ให้สามารถปฏิบัติได้
สอดคล้องตรงกัน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด
ตาก ด้านการประเมิน การรายงานคุณภาพ และผลจากระบบประกันคุณภาพ เพื่อให้มีข้อมูล
สารสนเทศอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะ และยืนยันในการรายงานประเมิน
คุณภาพภายนอกได้